

Společnost ochránců památek ve východních Čechách, z. s.

Orlické nábřeží 356/1, 500 03 Hradec Králové, IČ: 15062627

e-mail: sopvc@seznam.cz, web: www.sopvc.cz,

Facebook: www.facebook.com/sopvc

Ministerstvo kultury
Odbor památkové péče
Maltézské náměstí 1
118 11 Praha 1

Věc: Podnět na prohlášení věci za kulturní památku – bývalý Hrnčířův mlýn, Osvobození 94, 517 71 České Meziříčí

Dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči § 2 odst. 1 v platném znění podáváme podnět na prohlášení věci za kulturní památku, a to bývalého Hrnčířova mlýna, budova s číslem popisným (č.p. 94), k. ú. České Meziříčí (622656), kraj Královéhradecký, okres Rychnov nad Kněžnou, st. p. číslo 171/1 a 171/2, LV 57, vlastnické právo Tereos TTD, a.s., Palackého náměstí 1, 294 41 Dobruška.

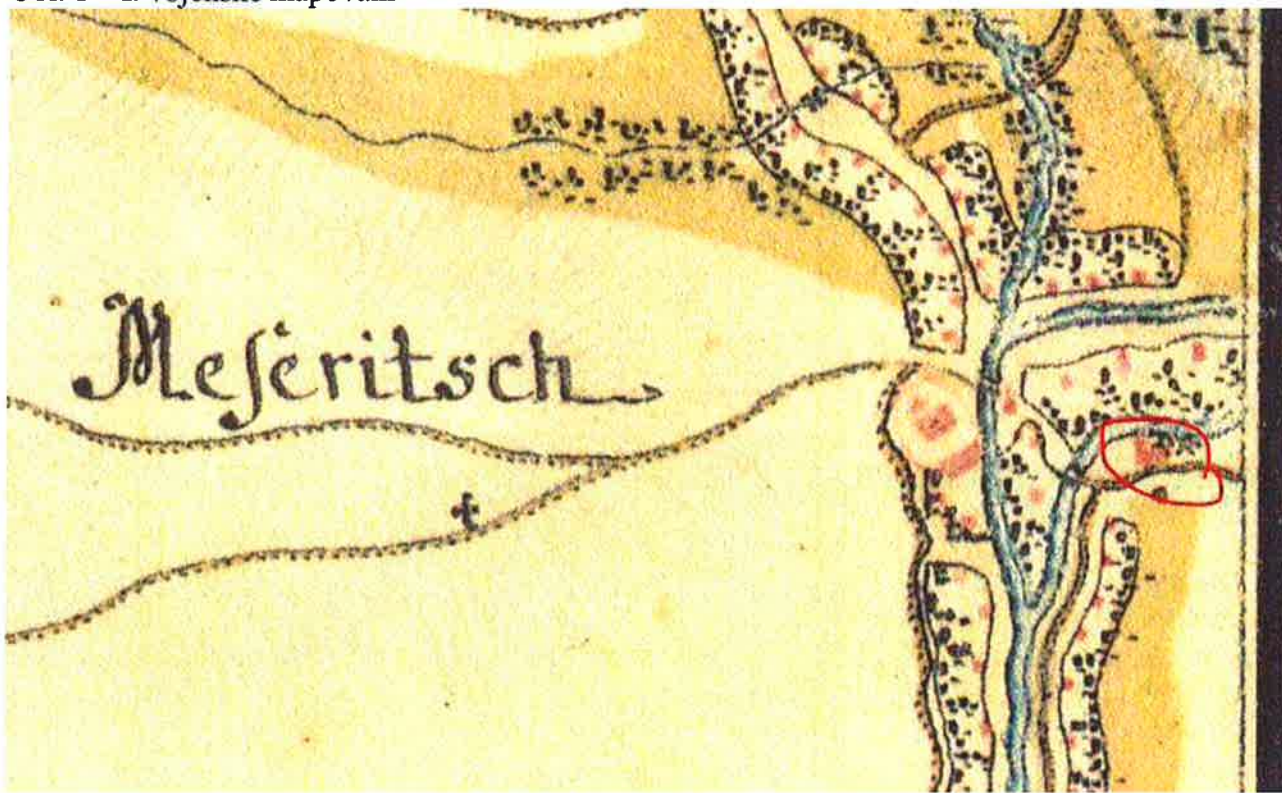
Historie mlýna a vybavení objektu:

První zmínka o objektu panského mlýna je dochována v urbáři opočenského panství, kdy je zmiňován mlynář Pavel Šnorář a vyměření odvodů ze mlýna („z mlejna ouroka svatojánského 31 grošů III. den, ouroka svatohavelského 29 grošů III. den. Mandalena mlynářka s rolí VII prutů, ouroka svatojiřského XVIII 1/2 grošů, ouroka svatohavelského XVIII 1/2 gr.“). V soupise poddaných podle víry z roku 1651 je zmiňován Václav Havlanský, mlynář, 32 let starý. Ze zápisu z urbáře z roku 1655 se mimo jiné dozvídáme „V té vsi jest mlejn jeho excelence o třech kolách moučných, z kteréhož vychází platu stálého vejmelného: pšenice 6 korců, směsného 122 korce 2 věrtele, vepřů panských vykrmiti 5, na kteréž se platí do důchodu 50 tolarů rýnských.“ V roce 1714 je zmiňován jako mlynář Filip Matyáš. V mlýně se mlelo na třech složeních a roční výdělek činil 350 zlatých. Za následujícího pachtýře France Matyáše byla v roce 1740 postavena současná budova mlýna. Následujícími vlastníky mlýna byli Václav Chocenský (zmiňován v roce 1761), Václav Král (zmiňován v roce 1788), Jan Maršán (zmiňován v roce 1806), František Šefelín (zmiňován v roce 1812). Mlynář František Šefelín kupuje v roce 1848 mlýn od opočenského panství do svého vlastnictví. V roce 1862 mlýn kupuje mlynář Jan Hrnčíř z Nahořan za 22 tis. zlatých. Ve mlýně se mlelo až do 50. let 20. stol., přičemž rod Hrnčířů mlýn vlastnil až do nedávné doby, kdy jej odkoupil včetně pozemků zdejší cukrovar.

Ikonografie:

Objekt mlýna je poprvé zachycen již na mapách tzv. I. vojenského mapování z let 1764-1768.

Obr. 1 – I. vojenské mapování

Mlýn je pravidelně vyobrazován na dalších mapách, jako jsou II. a III. vojenské mapování, stabilní katastr aj. vždy s nakresleným mlýnským kolem.

Obr. 2 – II. vojenské mapování

Obr. 3 – III. vojenské mapování

Obr. 4 – stabilní katastr – indikační skica

Vzhledem ke stáří mlýnu v něm bylo původně instalované tzv. české složení poháněné až třemi koly na spodní vodu. Mimo jiné se zde nacházely 3 české kameny, jahelka na výrobu jahel, holendr na výrobu krup. V roce 1872 byly zakoupeny tzv. francouzské kameny a rovněž tzv. Amerikán (nejstarší typ uměleckého složení). V roce 1893 byl mlýn opatřen první mlecí válcovou stolicí. Na počátku 20. stol. (v roce 1903) byl mlýn opatřen Francisovou turbínou o výkonu 24 HP. Za 3 roky došlo k instalaci dynama na výrobu elektrické energie pro osvětlení mlýna a okolních domů. Ve mlýně se mlelo až do 50. let 20. stol. (dle pamětnice až do roku 1957).

Popis objektu:

Objekt se nachází u hlavní silnice ve směru na Opočno a jeho půdorys kopíruje směr toku dnes již zasypaného náhonu. Objekt samotný je obdélníkového půdorysu o stranách 34 x 7 m, resp. 12 m.

Obr. 5 – výřez z digitální katastrální mapy

Budova je jednopatrová. Přízemí je vyzděné opukou a kamením (opuka se zde hojně využívala k výstavbě budov a využívala se pro stavbu zídek kolem pozemků) a je částečně zaklenuté poloklenbou. První patro, štít a mlýnská lednice jsou vyzděny pálenou cihlou. Střecha objektu je nyní z pálených tašek bobrovek (původně opatřena šindelem). Na jižní straně orientované k silnici je zachován zeleně polychromovaný pískovcový vstupní portál. Zelená barva je ještě patrná na některých dřevěných oknech. Na severní straně budovy směrem k areálu cukrovaru se ve výšce prvního patra nachází dřevěná pavlač s jednoduchými dekorativními prvky. V objektu jsou dva komíny. Součástí objektu je rovněž byt mlynáře se zachovalými interiérovými prvky z 30. let 20. stol., jako jsou obklady v koupelně, baterie apod. Fasáda objektu má na jižní straně pod krovem jednoduché zdobné prvky.

Zdůvodnění podnětu:

Objekt mlýna architektonicky zřejmě vychází z principů lidového stavitelství. Lze se domnívat, že původní uspořádání objektu bylo založeno ještě na principu trojdílného vesnického domu. To však nelze přesně určit bez provedení stavebně-historického průzkumu. Objekt je dodnes dochován bez větších stavebních úprav. V objektu je dle fotodokumentace zachováno téměř kompletní umělecké složení z 19. století, jako jsou mlecí stolice, rovinný vysévač, hranolový vysévač, válcový koukolník, archaicky vypadající reforma na čištění a třídění krupice aj. Takto dochovaný celek mlýna s vybavením je nejen pro obec, ale pro širší region (pomezí Rychnovska, Hradecka a Trutnovska) vzácným příkladem ukázky historie mlynářství. V samotné obci se zcela jistě s kostelem sv. Kateřiny jedná o historicky nejhodnotnější stavbu. Budova je bezesporu příkladem unikátní technické památky, která by

mohla fungovat např. jako muzeum. Nabízí se rovněž možnost využití objektu jako společenského centra apod.

Na základě publikovaného usnesení zastupitelstva obce ze dne 28.6. 2017 jsem se dozvěděl o plánu vlastníka objektu společností Tereos TTD, a.s. o záměru demolice mlýna bez jakékoliv náhrady:

http://www.ceskemezirici.cz/web/dokumenty/soubory/Zastupitelstvo/2017/zapis_c_3_2017.pdf

Zástupci společnosti Tereos TTD, a.s. byli již několikrát informováni mou osobou o historické hodnotě daného celku (mlýna a vybavení), nicméně bez pozitivního výsledku. Na posledním setkání se zástupci této společnosti dne 1.9. 2017 byl záměr vlastníka objektu, tedy demolice, opět potvrzen. Demolicí objektu by došlo k nenávratné ztrátě technické památky, která svým významem a hodnotou přesahuje lokální rámec. Dle našeho názoru objekt splňuje požadavky na prohlášení věci za kulturní památku dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči § 2 odst. 1 v platném znění.

V Hradci Králové 12. září 2017

Mgr. Vlastimil Šimek
za Společnost ochránců památek
ve východních Čechách, z. s.

Na vědomí:

Národní památkový ústav,
územní odborné pracoviště v Josefově
Okružní 418
551 02 Jaroměř – Josefov

Fotodokumentace:

1) pohled na objekt z jihu

2) pohled na objekt ze severu

3) pohled na objekt z východu s pozůstatky nápisu Hrnčířův mlýn

4) tzv. umělecké složení v objektu mlýna včetně prvků z bytu (mlecí stolice, dopravníky, koupelna atd.)

